

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Житомирський державний університет імені Івана Франка

**Молюски виду *Unio crassus* України:
поширення, морфологія**

Магістерська робота
студентки 6 курсу
природничого факультету
Таран Ольги Володимирівни

Науковий керівник:
кандидат біологічних наук
доцент кафедри зоології
Янович Лариса Миколаївна

Житомир 2012

ЗМІСТ

Вступ		3
Розділ 1	Огляд літератури.....	5
Розділ 2	Матеріал і методи дослідження.....	9
Розділ 3	Аналіз морфологічних ознак молюсків <i>U. crassus</i> .	12
	3.1. Конхіологічні особливості.....	12
	3.2. Особливості м'якого тіла.....	18
Розділ 4	Поширення <i>U. crassus</i> у річкових басейнах України.....	21
	Використання матеріалів магістерської роботи при викладанні біологічних дисциплін у вищих навчальних закладах.....	28
Розділ 5		
Розділ 6	Охорона праці в галузі.....	37
Висновки		42
Список використаних джерел		44

ВИСНОВКИ

1. Проведено аналіз мінливості черепашок *U. crassus* водних об'єктів України. Для *U. crassus* характерна темно-коричнева пігментація черепашки або світло-коричнева з зеленими чи жовтими смугами. В перлівниці овальної тонкі складки верхівкової скульптури розміщені щільно між собою та утворюють хвилеподібний малюнок. У значній частини особин перлівниць верхівкова скульптура кородована. Черепашки *U. crassus* відрізняються від інших перлівниць наявністю значно потовщених кардинальних зубів з насічками на поверхні.
2. Виявлено специфічні особливості м'якого тіла перлівниці овальної. Для особин *U. crassus* властиве як тілесне, так і помаранчеве (від ясно- до інтенсивно-помаранчевого) забарвлення ноги. Встановлено, що пігментація ноги цих перлівниць не пов'язана з віком чи статтю, місцем існування молюсків. Характерною особливістю ввідного сифону *U. crassus* є достатньо щільне розміщення папіл лише по самому краю мантийного листка. У середній частині сифону щупальцеподібні вирости розташовані у три, рідше два, чотири ряди.
3. Молюски *U. crassus* поширені у водотоках басейнів Дунаю, Дністра, Південного Бугу, Прип'яті, Дніпра, Сіверського Дінця, річках Криму. Найбільш розповсюджена перлівниця овальна в басейні Прип'яті, найменше – у водних об'єктах Криму, а в басейні Західного Бугу нами не виявлений.

4. В умовах загальної деградації водних екосистем країни тенденція щодо зменшення зустрічальності *U. crassus* може посилитись, саме тому важливо вчасно провести відповідні природоохоронні заходи, спрямовані на збереження малакофауни водойм і водотоків України.

5. Розроблено рекомендації щодо використання матеріалів магістерської роботи у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів.

Резюме

Молюски виду *Unio crassus* України: поширення, морфологія. Проведено аналіз мінливості черепашок *U. crassus* водних об'єктів України. Для перлівниці овальної характерна темно-коричнева пігментація черепашки або світло-коричнева з зеленими або жовтими смугами. В *U. crassus* тонкі складки верхівкової скульптури розміщені щільно між собою і утворюють хвилеподібний малюнок. Черепашки *U. crassus* відрізняються від інших перлівниць наявністю значно потовщених кардинальних зубів з насічками на поверхні. Для особин *U. crassus* властиве як тілесна, так і помаранчева забарвлення ноги. Характерною особливістю ввідного сифону перлівниці овальної є досить щільне розміщення папіл тільки по самому краю мантийного листка. Молюски *U. crassus* поширені у водотоках басейнів Дунаю, Дністра, Південного Бугу, Прип'яті, Дніпра, Сіверського Дінця, річках Криму. Вид найбільш поширений в басейні Прип'яті, рідко зустрічається у водних об'єктах Криму, а в басейні Західного Бугу нами не виявлений.

Ключові слова: перлівниці овальні, *U. crassus*, морфологія, верхівкова скульптура, ввідний сифон, м'яке тіло, поширення.

Резюме

Молюски вида *Unio crassus* Украины: распространение, морфология. Проведен анализ изменчивости раковин *U. crassus* водных объектов Украины. Для перловицы характерна темно-коричневая пигментация раковины или светло-коричневая с зелеными или желтыми полосами. В *U. crassus* тонкие складки верхушечной скульптуры размещены плотно между собой и образуют волнообразный рисунок. Раковины *U. crassus* отличаются от других перловиц наличием значительно утолщенных кардинальных зубов с насечками на поверхности. Для особей *U. crassus* свойственно как телесная, так и оранжевая окраска ноги. Характерной особенностью вводного сифона перловицы овальной является достаточно

плотное размещение папил только по самому краю мантийного листа. Моллюски *U. crassus* распространены в водотоках бассейнов Дуная, Днестра, Южного Буга, Припяти, Днепра, Северского Донца, реках Крыма. Наиболее распространенный вид в бассейне Припяти, редко – в водных объектах Крыма, а в бассейне Западного Буга нами не обнаружен.

Ключевые слова: перловица овальная, *U. crassus*, морфология, верхушечная скульптура, вводный сифон, мягкое тело, распространение.

Summary

Shellfish species *Unio crassus* Ukraine: Distribution, morphology.

The analysis of the variability of the shells *U. crassus* water objects Ukraine. For perlovnitsy characteristic dark-brown pigmentation of the shell or light brown with a green or yellow stripes. In *U. crassus* thin folds of the apical sculpture rozmescheny close to each other and form a wavy pattern. Sinks *U. crassus* differ from other perlovnits the presence of significantly thickened kardinvalnyh teeth with notches on the surface. For individuals characterized as a corporal, and the orange color of his legs. A characteristic feature of the introductory *U. crassus* siphon is sufficiently dense placement of papillae only on the very edge of the mantle of the sheet. molluscs rasprostroneny swimming pools in streams of the Danube, Southern Buh, Dnestr, Pripyat, Dnieper, Seversky Donets rivers of the Crimea. Most species in the basin rasprostronennyh Pripyat, rarely - in aqueous obeutah Crimea, and in the basin of the Western Bug, we have not detected.

Key words: *U. crassus*, morphology, shell umbo, inhalant siphons, soft body, distribution.